

В.Л. Рубіс

КОЛЕКЦИНО-ЕКСПОЗИЦІЙНА ДІЛЯНКА "КАМ'ЯНИСТИЙ САД" В ДЕНДРОПАРКУ "ОЛЕКСАНДРІЯ" НАН УКРАЇНИ Державний дендропарк "Олександрія" НАН України

Ключові слова: ландшафтна архітектура, колекція рослин, кам'янистий сад

В статі наведено відомості про створення нової експозиційно-колекційної ділянки "Кам'янистий сад" в дендропарку "Олександрія", основу композиції складають 39 видів та форм деревних та трав'янистих рослин.

Найважливішою місією ботанічних садів є збереження генофонду рослин [3]. Один із способів реалізації цієї місії – створення спеціалізованих експозиційно-колекційних ділянок. Науково-дослідна робота з розробки та реалізації проекту колекційно-експозиційної ділянки "Кам'янистий сад" виконувалась у відділі збагачення дендрофлори Державного дендрологічного парку "Олександрія" НАН України протягом 2006-2007рр. і пов'язана з науковою темою: "Збереження і збагачення генофонду деревних, кущових, трав'янистих рослин та відновлення старовинних насаджень дендропарку "Олександрія" НАН України".

Мета роботи – розробити проект колекційно-експозиційної ділянки "Кам'янистий сад", продемонструвати можливі варіанти використання хвойних, деревних листяних рослин та трав'янистих багаторічників в композиціях з камінням, доповнити існуючу колекцію хвойних рослин новими карликовими формами та створити колекцію ґрунтопокривних рослин.

Один з популярних прийомів садового дизайну – створення декоративних композицій з використанням каміння. Перший альпінарій було створено в Англії в Единбурзькому ботанічному саду, проте лише на початку ХХ ст. було накопичено значні відомості про догляд та вирощування гірських рослин в штучних умовах. Сьогодні в багатьох ботанічних садах та дендропарках України створено експозиційні ділянки гірських рослин. Найвідомішим є гірський сад в НБС ім. М.М.Гришка, створений штучно в 1971 р. на площі 1,5 га за проектом Л.І.Рубцова. Сад являє собою гірський комплекс, де рослинність розташована по ярусах і створює аналогію гірських рослинних поясів лісової зони, альпійських луків та гірських вершин [5]. Створення штучних складних гірських експозицій, особливо на рівнинній місцевості, потребує значних витрат, тому для ботанічних садів рекомендується створювати альпінарії та кам'янисті сади на невеликій площі [1].

Парк "Олександрія" було створено наприкінці ХVІІІ на початку ХІХ ст. в романтичному стилі. Паркобудівниками минулого вдало було використано каміння в декоративних паркових композиціях: оздоблено водоспади та доріжки по балках, дамбу між ставками на якій побудовано "Китайський місток". Неподальк від Місячної алеї знаходяться великі брила граніту вагою 1-2 т, які мають штучне походження. Каміння розміщено таким чином, що мальовничо підкреслюється перспектива на "Китайський місток".

З метою популяризації прийомів ландшафтної архітектури на території колекції хвойних рослин, яка знахо-

диться в науково-господарській частині парку, було створено композицію "Кам'янистий сад". При розробці проекту було враховано, що ділянка має невелику площу (0,2 га) та рівнинний рельєф, форма ділянки витягнута з півдня на північ і повторює форму колекційної ділянки хвойних рослин. Згідно класифікації основних способів та прийомів художнього вираження природних гірських ландшафтів в садово-парковому мистецтві запропонованих Г.А.Мироною (1986)[4] наша композиція належить до ІV "декоративного" способу.

Як основний декоративний елемент для створення "Кам'янистого саду" використовували граніт. Просторове розміщення каміння вирішено в природному стилі – найбільші камені розташовані в центральній частині ділянки, менші за розміром – по периметру (рис. 1), для посилення декоративного ефекту більшу частину композиції засипали мармуровою крихтою рожевого кольору, а невеликі бічні плями – білого.

Деревні рослини є основою декоративного рослинного рисунку каменистого саду. В композиціях вони є домікантами, формують пропорцію, організують простір [1,2]. На відміну від альпінаріїв, де культивуються виключно гірські види рослин, в кам'янистому саду ми використали декоративні форми різних видів. При доборі деревних рослин перевагу надавали сланким, карликовим та декоративно-листяним формам: *Juniperus communis* L. 'Nana Aurea'; *J. horizontalis* Moench 'Golden Carpet'; *J. horizontalis* 'Icee Blue', *J. horizontalis* 'Lame Glow', *J. x media Melle* 'Seridon Gold'; *J. x media* 'King of Spring', *Juniperus squamata* Buch.-Ham. 'Blue Carpet', *Thuja occidentalis* L. 'Rheingold', *Th. occidentalis* 'Tiny Tim', *Th. occidentalis* 'Golden Tuffet', *Berberis thunbergii* DC. 'Green Carpet' ma *B. thunbergii* 'Kobold', *Euonymus fortunei* (Turcz.) Hand.-Nazz. 'Emerald Gaety' ma *E. fortunei* 'Emerald'n Gold', *Spraea japonica* L. 'Crispa', *S. japonica* 'Goldmound', *S. japonica* 'Magic Carpet', *Weigela florida* (Bunge) A. DC. 'Nana Purpurea', *Viburnum opulus* L. 'Compactum', *Potentilla fruticosa* L. Для створення поступового переходу від каміння до поверхні ґрунту біля великих валунів висадили види з прямостоячими пагонами. З вічнозелених це – *Juniperus sabina* L. 'Erecta', *J. chinensis* L. 'Kuriwao Gold', *J. chinensis* 'Gold Star', *Thujopsis dolabrata* Siebold et Zucc. 'Variegata'; з листяних – *Berberis thunbergii* 'Red Pillar', *B. thunbergii* 'Rose Glow', *B. thunbergii* 'Harlequin'. Неповторність "Кам'янистому саду" надають *Kniphofia uvaria* Hook ma *Asphodeline lutea* (L.) Rechb. У вигляді груп розміщено багаторічні трав'янисті рослини з оригінальною формою

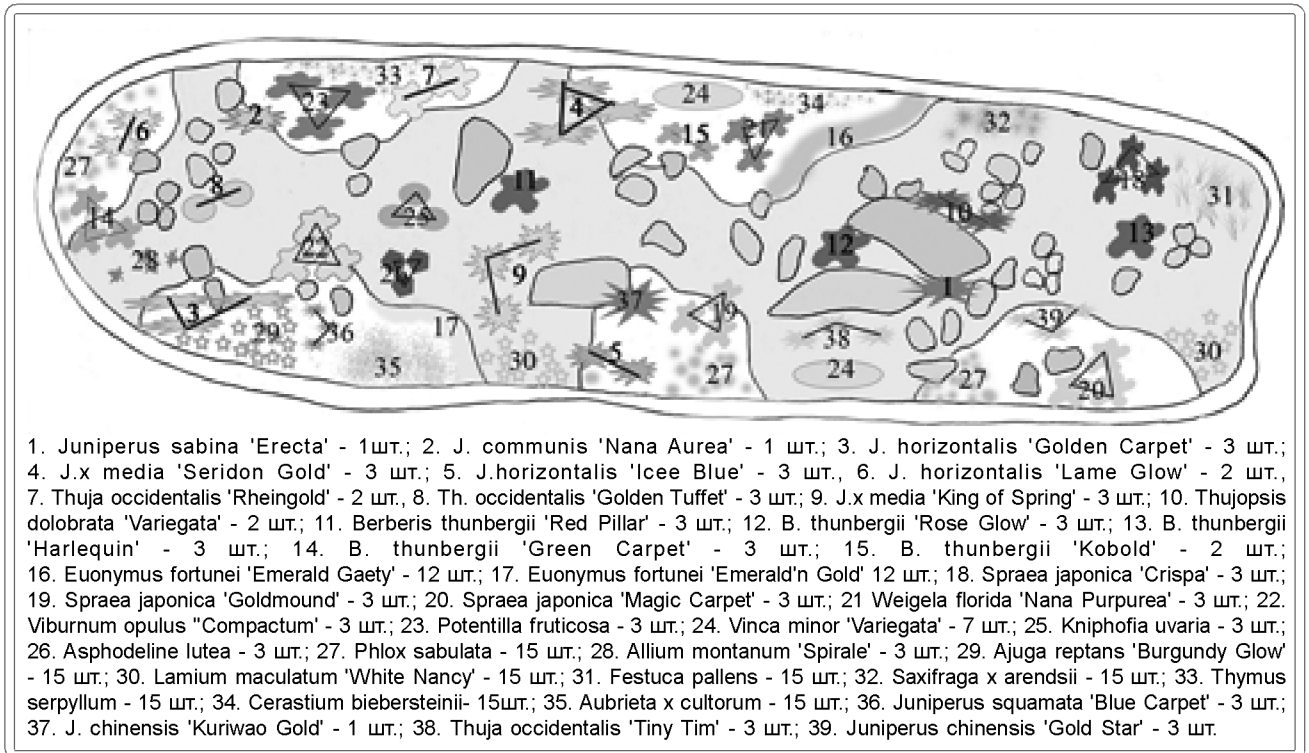

Рис. 1 Проект експозиції "Кам'яного саду" дендрологічного парку "Олександрія" НАНУ

та забарвленням листків: *Vinca minor* L. 'Variegata', *Festuca pallens* Host, *Allium montanum* F.W. Schmidt 'Spirale'. Композицію завершують куртини з ґрунтопокривних багаторічників *Phlox sabulata* L.; *Ajuga reptans* L. 'Burgundy Glow'; *Lamium maculatum* (L.) L. 'White Nancy'; *Saxifraga x arendsii* Engl.; *Thymus serpyllum* L.; *Cerastium biebersteinii* DC.; *Aubrieta x cultorum* Bergm.

Таким чином, для створення композиції "Кам'яний сад" на площі 0,2 га висаджено 223 рослини, які належать до 39 видів та форм, з яких хвойних – 14, листяних деревних – 13, трав'янистих багаторічників – 12 таксонів. Створена композиція гармонійно поєднується з хвойними рослинами, які зростають на колекційній ділянці "Кониферетум" і має наукову та практичну цінність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузнецов С.И., Клименко Ю.А., Миронова Г.А. Формирование основных экспозиций в ботанических садах и дендропарках.-К.: Наук. думка, 1994.-196с.
2. Марковский Ю.Б. Каменистые сады.-М.: ЗАО "Фитон+", 2000.-272 с.
3. Международная программа ботанических садов по охране растений.-Москва, 2000.-57с.
4. Миронова Г.А. Терминология и основные пути художественного выражения природных горных ландшафтов в садово-парковом искусстве // Интродукция и акклиматизация растений.-1986.-Вып.6.-С.74-76
5. Рубцов Л.И. Горный сад // Цветоводство.-1975.-№2.-С.15.

Надійшла 21.03.2008р.

В.Л.Рубис

Коллекционно-экспозиционный участок "Каменистый сад" в дендропарке "Александрия" НАН Украины

В статье приведены данные о создании нового коллекционно-экспозиционного участка "Каменистый сад" в дендропарке "Александрия", основу композиции составляют 39 видов и форм древесных и травянистых растений.

Ключевые слова: ландшафтная архитектура, коллекция растений, каменистый сад

V.L.Rubis

Collection-exposition site "The rocky garden" in the "Alexandria" dendrological park of NAS of Ukraine

The data about creation of the new collection-exposition site "The rocky garden" in the "Alexandria" dendrological park are given, the basis of a composition consists of 39 species and forms of arboreal and herbaceous plants.

Key words: landscape architecture, collection of plants, rocky garden

Відомості про авторів:

Рубис В.Л., к.біол.н., науковий співпрацівник відділу дендрології, Державний дендропарк "Олександрія" НАН України.

Адреса для листування:

Рубис В.Л., 09113, Київська обл., м.Біла Церква-13, Державний дендропарк "Олександрія" НАН України.